

KONCEPTUALIZACIJA MOĆI POMOĆU ENGLSKOG PREDLOGA *OVER*

Apstrakt: Jedan od semantički najkompleksnijih predloga u engleskom jeziku svakako je *over*. Višeznačnost ovog predloga se očituje u sferi fizičkih, ali i metaforičnih, značenja. U okviru metaforičnih značenja, obliku *over* pripisuje se značenje “moći” ili “kontrola”, kojim se bavimo u ovom radu. U ovom značenju, *over* povezuje dva entiteta, pri čemu istaknuti entitet ima moć ili kontrolu nad neistaknutim entitetom. Predmet istraživanja je pregled različitih mehanizama pomoću kojih autori dolaze do značenja “moći” kod datog predloga, kao i poređenje sa približno sinonimnim predlogom *above*. Značenje “moći”, koje je van domena fizičkih relacija, se u okviru kognitivne semantike izvodi pomoću odgovarajućih pojmovnih metafora, orijentacione prirode. U okviru teorije principijelne polisemije se do istog značenja dolazi upotrebom principa iskustvene korelacije. Oblici *over* i *above* smatraju se približno sinonimnim zato što se odnose na relaciju dva entiteta na vertikalnoj osi, pri čemu je istaknuti element na vertikalno višoj poziciji. Međutim, njihova značenja, posebno van fizičkog domena, znatno se razlikuju. Razlike u značenju između približno sinonimnih oblika *over* i *above* mogu se objasniti različitim stepenom razvijenosti funkcionalnog značenja predloga. Funkcionalno značenje je aspekt značenja koji se često pripisuje polisemičnim predlozima, uz neizostavan geometrijski aspekt. Navedeni predlozi imaju zajednički geometrijski aspekt značenja, to jest, na isti način povezuju dva entiteta u prostoru. Funkcionalni aspekt značenja ovih oblika znatno se razlikuje. Izuzetno razvijeno funkcionalno značenje oblika *over* dovodi do mogućnosti izvođenja metaforičnog značenja “moći” koje se ne može pripisati funkcionalno nerazvijenom obliku *above*.

Ključne reči: predlog *over*, značenje “moći”, pojmovna metafora, iskustvena korelacija, predlog *above*, funkcionalno značenje

1. Uvod

Predlog *over* predstavlja jedan od najčešće proučavanih predloga u engleskom jeziku, pre svega zbog svojih kompleksnih semantičkih svojstava. Najveći broj istraživanja se bavi semantikom ovog oblika iz perspektive kognitivne lingvistike (npr. Lakoff 1987, Brugman i Lakoff 1988, Dirven 1993, Dewell 1994, Boers 1996, Brugman 1998, Tyler i Evans 2001, 2003, Rasulić 2004, Deane 2005, Gärdenfors 2015), ali je on proučavan i sa drugih stanovišta (npr. Leech 1969, Lindkvist 1972, Bennett 1975, Bugarski 1996, Coventry, Carmichael i Garrod 1994, Coventry, Prat-Sala i Richards 2001).

Predlogu *over* se pripisuje veliki broj značenja u fizičkom, ali i metaforičnom domenu. U fizičkom domenu značenja ovog oblika mogu biti “iznad”, “iznad

i preko”, “sa druge strane”, dok se u metaforičnom, apstraktnom domenu najčešće navode “vremensko značenje”, “značenje veće količine ili broja”, “uzrok”, “sredstvo”, “ponavljanje”, “prednost”, “moć” i slično. Napominjemo da su autori studija iz oblasti kognitivne lingvistike, na koje se pozivamo u ovom radu, dolazili do različitih rezultata, pre svega u smislu određivanja osnovnog značenja datog oblika. Ono što je zajedničko svim istraživanjima, u okviru kognitivne lingvistike, koja su bavila ovim oblikom jeste činjenica da je oblik *over* razvio veliku i složenu mrežu međusobno povezanih značenja.

2. Osnovne postavke kognitivne lingvistike

Polazna hipoteza kognitivne lingvistike se odnosi na to da jezik nije autonoman sistem, već se proučava kao neodvojivi deo ljudskih kognitivnih sposobnosti, poput percepcije, memorije, pažnje. Informacije iz spoljašnje sredine se razvrstavaju u kategorije, a formiranje kategorija jeste osnova pojmovne organizacije. Pri tome, pojmovi su nosioci značenja u jeziku, a jezik odražava način na koji se doživljava objektivna realnost (Jackendoff 1983, Langacker 1987, Lakoff 1987).

Iskustvo se klasifikuje u mentalne obrasce koji nastaju iz telesnog iskustva i nazivaju se slikovnim shemama (npr. Johnson 1987). Ove sheme predstavljaju apstraktne koncepte sačinjene od obrazaca koji se ponavljaju u ljudskoj interakciji sa svetom. Neke od njih su SADRŽAVANJE, PUTANJA, KONTAKT, DEO-CELINA i podložne su mentalnim transformacijama. Iskustva mogu istovremeno sadržati nekoliko neodvojivih slikovnih shema.

Kognitivisti smatraju predloge polisemičnim rečima čija značenja formiraju značejske mreže zasebnih, ali međusobno povezanih značenja (npr. Lakoff 1987, Brugman i Lakoff 1988, Dirven 1993, Dewell 1994). U centru ovih značejskih mreža se nalaze prototipična značenja, kao najbolji predstavnici kategorije. Svako značenje deli neku osobenost sa centralnim značenjem. S obzirom na to da zagovaraju tezu o utelovljenosti značenja, po kojoj je ljudsko poimanje sveta i formiranje koncepata uslovljeno prirodom ljudskog tela (npr. Tyler i Evans 2003: 23), centralno značenje predloga je fizičke prirode. Pored značenja fizičke prirode, većina predloga može da razvije i značenja koja su metaforična, apstraktna, to jest ne odnose se na fizičke relacije.

2.1. Teorijski okvir

Za potrebe ovog rada, razmatrane su, pre svega, analize koje se oslanjaju na postulate kognitivne lingvistike. Jedna od njih je minuciozna kognitivnolingvistička studija predloga *over* čiji autor je Lakoff (1987), poznata kao pristup potpune specifikacije značenja. Lakoff (1987: 418) navodi da je njegovo istraživanje bazirano na studiji čiji autor je Brugman (1981), naročito u dva aspekta: 1) preciznije se prikazuju odnosi između prostornih značenja i 2) opisuju se metaforička proširenja tih značenja. Lakoff osnovnim značenjem oblika *over* smatra “iznad i preko”, to jest

smatra da je *putanja* kodirana ovim osnovnim, prototipičnim značenjem. U okviru ove analize, predlogu *over* se pripisuje veliki broj značenja koja dele izvesne osobenosti sa centralnim značenjem, pri čemu se sva smatraju zasebno pohranjenim u semantičkoj memoriji¹. Studija Lakoff-a se smatra minucioznom stoga što gotovo svaka promena fizičkih karakteristika entiteta koji su predlogom povezani dovodi do izvođenja novog predloškog značenja. Proširenje značenja na apstraktne relacije Lakoff (1987) objašnjava pomoću pojmovne metafore i metonimije.

Druga studija na koju se, uglavnom, pozivamo u ovom radu jeste teorija principijelne polisemije, autora Tyler i Evans (2003). Ova studija je, takođe, kognitivnolingvistička, premda se znatno razlikuje od prethodno pomenute analize. Tyler i Evans (2003) smatraju da je neke upotrebe predloga moguće izvesti inferencijalno, u realnom vremenu, te dobijaju manje kompleksne značenjske mreže predloga. Oni takođe navode preciznu metodologiju za definisanje osnovnog značenja. Prilikom definisanja osnovnog značenja predloga *over*, navode da se istaknuti element nalazi na vertikalno višoj poziciji u odnosu na neistaknuti, uz mogućnost interakcije. Proširenje značenja sa fizičkih na apstraktne relacije objašnjavaju mehanizmima iskustvene korelacije i perceptualne sličnosti.

3. Značenje “moći” i njegovo izvođenje

Uopšteno govoreći, značenje “moći” ili “kontrole” se povezuje sa vertikalnim uzdizanjem i fenomenom moći, to jest kontrole. Ovo značenje se navodi kao jedno od metaforičnih značenja oblika *over* u velikom broju studija (npr. Lakoff 1987, Brugman i Lakoff 1988, Tyler i Evans 2001, 2003, Rasulić 2004). U ovom značenju, jedan od entiteta povezanih oblikom *over* poseduje moć, to jest neku vrstu kontrole nad drugim, inferiornim entitetom. Radi ilustracije, navodimo sledeće primere:

- 1) She had a strange power *over* me. (Tyler i Evans 2003: 101)
- 2) She was passed *over* for promotion. (Lakoff 1987: 43)
- 3) He has no authority *over* me. (Taylor 2003: 115)

Premda se većina autora koji su proučavali oblik *over* slaže da je značenje “moći” jedno od njegovih mnogobrojnih metaforičnih značenja, način njegovog izvođenja se objašnjava na različite načine.

Poput većine kognitivista, Lakoff (1987) smatra da je značenje “moći”, kao i ostala metaforična značenja predloga, izvedeno pomoću mehanizma *pojmovne metafore*. Pojmovna metafora je, uz pojmovnu metonimiju, najvažniji mehanizam za organizovanje pojmovnog sistema. Ovi mehanizmi predstavljaju fenomene koji se javljaju u kognitivnoj sferi, a zatim se odražavaju u jeziku (Lakoff i Johnson 1980). Pomoću mehanizma pojmovne metafore određeni pojam se objašnjava preko nekog drugog, iskustveno bližeg pojma, putem preslikavanja iz izvornog u ciljni domen

¹ Semantička memorija može da se definiše kao komponenta dugoročne memorije koja predstavlja poznavanje predmeta, koncepata, činjenica, kao i reči, to jest njihovog značenja (Garrard, Perry i Hodges 1997).

(Lakoff i Johnson 1980: 20). Na ovaj način se olakšava razumevanje apstraktnih pojmova. Lakoff i Johnson (1980) pojmovne metafore dele na ontološke (npr. WORDS ARE CONTAINERS, THE MIND IS A MACHINE), orijentacione (npr. SAD IS DOWN) i strukturne (npr. LIFE IS A GAMBLING GAME, UNDERSTANDING IS SEEING). Međutim, u jednom od narednih izdanja ove knjige, autori naglašavaju da je podela pojmovnih metafora na navedene kategorije veštačka. Zapravo, metafore često poseduju osobine različitih grupa metafora, to jest, te osobine se mešaju i teško je napraviti striktnu klasifikaciju (2003: 264).

Značenje “moći” se, prema Lakoff-u (1987: 436), može smatrati izvedenim iz pojmovnih metafora orijentacione prirode – HAVING CONTROL OR FORCE IS UP, LACK OF CONTROL IS DOWN, BEING SUBJECT TO CONTROL OR FORCE IS DOWN. Ovde se radi o proširenju slikovne sheme UP-DOWN u kojoj se trajektor, istaknuti element profilisanog odnosa, nalazi na vertikalno višoj poziciji od orijentira, neistaknutog elementa. Preslikavanjem iz izvornog, fizičkog domena u ciljani, apstraktni domen, tumači se da je entitet na fizički višoj poziciji onaj koji ima moć nad entitetom koji je niže pozicioniran. Pored pomenutih pojmovnih metafora koje se odnose na položaj, orijentaciju entiteta na vertikalnoj osi, Lakoff i Johnson (1980) navode da postoji još jedna pojmovna metafora koja je neophodna prilikom izvođenja značenja “moći” – CONTROL IS PHYSICAL PROXIMITY.

Tumačenje proširenja značenja predloga sa fizičkog na apstraktni domen se razlikuje kod autora principijelne polisemije (Tyler i Evans 2003). Premda je teorija principijelne polisemije u osnovi kognitivnolingvistička, njeni autori smatraju da postoje dva mehanizma pomoću kojih dolazi do proširenja značenja, pri čemu se ne radi o mehanizmima pojmovne metafore i metonimije, već su u pitanju *iskustvena korelacija* i *perceptualna sličnost*.

Iskustvena korelacija predstavlja korelaciju koja se uspostavlja između različitih tipova iskustava koja se snažno povezuju u sećanju zato što se često istovremeno javljaju (Tyler i Evans 2003: 32). Npr. postoji korelacija između povećanja visine, to jest vertikalnog nivoa i količine nekog entiteta. Dodavanjem još jedne knjige na gomilu povećava se njena visina, ali i broj entiteta koje sadrži. Dosipanjem tečnosti u čašu se podiže vertikalni nivo tečnosti, a samim tim i njena količina. Čestim ponavljanjem se ovakva iskustva trajno povezuju. Perceptualna sličnost predstavlja formiranje veza između koncepata na osnovu percipirane sličnosti koja se može odnositi na slične karakterne osobine ili sličnosti fizičkih karakteristika (Tyler i Evans 2003: 35). Npr. neku osobu nazivamo „malom maćom” zato što je bezopasna, a za nekoga kažemo da je „grančica” zato što je mršav i deli fizičke karakteristike sa granom.

Tyler i Evans (2003: 101, 102) takođe smatraju da je značenje “moći” ili “kontrola” jedno od značenja oblika *over* u apstraktnoj sferi. Ovo značenje se, prema njihovom tumačenju, razvilo pomoću iskustvene korelacije koja je uspostavljena između osobe koja ima moć ili kontrolu i njenog vertikalno višeg položaja u odnosu na osobu nad kojom ima moć. Primera radi, osoba koja je pobednik u fizičkoj borbi se uzdiže iznad protivnika koji je pobeđen. Međutim, ovo nije jedina iskustvena korelacija pomoću koje se implicira značenje “moći” ili “kontrola” koje se pripisuje datom predlogu. Radi se i o *relativnoj blizini* entiteta. Da bi se vršila kontrola, neophodno

je da entiteti ne budu previše udaljeni, već da se nalaze u relativnoj blizini kako bi istaknuti entitet mogao da sprovodi kontrolu nad neistaknutim entitetom (Tyler i Evans 2003, Evans i Tyler 2005).

4. *Over i above*

Engleski predlozi *over* i *above* se smatraju približno sinonimnim. Prilikom definisanja njihovog osnovnog značenja, autori (npr. Cooper 1968, Bennet 1975, Bugarski 1996, Dewell 1994, Boers 1996, Gärdenfors 2015) se slažu da se radi o relaciji u kojoj je jedan entitet na vertikalno višoj poziciji u odnosu na referentni, niže pozicionirani entitet. U ovom radu ćemo, poput Tyler i Evans (2003), za istaknuti entitet koristiti termin *trajektor*, a za neistaknuti, referentni entitet termin *orijentir*. Dakle, ukoliko posmatramo isključivo geometrijski odnos entiteta koji su predlogom povezani, zaključujemo da su *over* i *above* identični u tom smislu zato što je, kod oba predloga, trajektor na vertikalno višoj poziciji u odnosu na orijentir.

Međutim, mnogobrojne kognitivnolingvističke studije (npr. Tyler i Evans 2003, Dewell 1994, Boers 1996, Gärdenfors 2015) kao rezultat daju semantičke mreže datih predloga koje se drastično razlikuju.

Dewell (1994) ističe da oblici *over* i *above* jesu semantički bliski, ali nikada u potpunosti sinonimni. Prema ovom autoru, *over* je semantički najbliži obliku *above* kada ne postoji kontakt između entiteta koje povezuje i oni su pozicionirani direktno jedan iznad drugog na vertikalnoj osi (Dewell 1994: 31). Boers (1996) takođe vrši poređenje ovih oblika i dolazi do zaključka da se oblik *over* češće koristi u dinamičnim situacijama, dok se *above* u dinamičnim situacijama javlja u svega pet procenata primera. Gärdenfors (2015) predlog *over* svrstava u kategoriju direkcionih predloga, pritom naglašavajući da *over* ima funkcionalno značenje, za razliku od oblika *above*. Coventry *et al.* (2001) takođe zaključuju da *over* ima razvijeniju mrežu značenja zato što *above* nema toliko razvijeno funkcionalno značenje.

Evidentno je da je značenjska mreža predloga *over* mnogo razvijenija od značenjske mreže njemu približno sinonimnog oblika. Ovo se naročito odnosi na sferu metaforičnih značenja kojih *above* ima znatno manje. Tyler i Evans (2003: 116) navode da *above*, pored osnovnog značenja, ima još i značenja “veće količine”, “superiornosti” i “topografske udaljenosti”. Dakle, ovi autori navode ukupno četiri značenja predloga *above*, dok za predlog *over* navode čak petnaest različitih značenja.

Značenje “moći” se ne može pripisati obliku *above*. Primera radi, Evans i Tyler (2005: 35) navode sledeću rečenicu kao neprihvatljivu:

4) *Mary has a strange power *above* me.

Prema osećaju izvornih govornika, rečenica u primeru (4) nije prihvatljiva, što se može objasniti fundamentalnom razlikom u funkcionalnom elementu značenja koji se može pripisati ovim predlozima.

5. Funkcionalno značenje predloga

Pored geometrijskog značenja predloga, koje se odnosi na fizičku relaciju elemenata u prostoru, uključujući informacije o velikoj ili maloj udaljenosti entiteta, (ne)postojanju direktnog kontakta među njima i slično, kao važan aspekt značenja se navodi *funkcionalno značenje* predloga. Funkcionalno značenje predloga predstavlja relevantnu posledicu prostorne konfiguracije u kojoj se entiteti nalaze (Herskovits 1986, Cienki 1989, Coventry *et al.* 2001, Lindstromberg 2010).

Prema Lindstrombergu (2010), funkcionalno značenje nemaju svi predlozi. Ono ukazuje na komponentu ljudske interakcije sa spoljnim svetom, primera radi, na to čemu služe određeni predmeti sa kojima dolazimo u kontakt. Jedan od predloga koji se karakteriše i funkcionalnim značenjem jeste *on* – ima geometrijsko značenje kontakta, a funkcionalno značenje *oslonca* koje orijentir pruža trajektoru (Lindstromberg 2010: 12).

Herskovits (1986) objašnjava funkcionalnost predloga na primeru *She is at the desk*. Funkcionalni aspekt predloškog značenja oblika *at* uključuje elemente kao što su sedeći položaj subjekta, njegova okrenutost ka stolu radi čitanja, učenja i slično.

Coventry (1999, 2003) je u svojim studijama proveravao relacije u interakciji između geometrijskog i funkcionalnog znanja tako što je od ispitanika tražio da, na osnovu slika, dopune rečenice predlozima. Ispostavilo se da su funkcionalni elementi najvažniji za razumevanje procesa proširenja značenja, kao i podudaranja značenja predloga čije se geometrijske konfiguracije bitno razlikuju. Primera radi, odgovarajuća upotreba predloga *in* podrazumeva funkciju *sadržavanja* orijentira. Ovaj autor zagovara stanovište da se adekvatan odabir predloga vrši u skladu sa mentalnim modelom koji se koristi u određenoj situaciji (Coventry 1999: 152). Mentalni model se privremeno formira u radnoj memoriji, pritom služeći kao posrednik između jezika i objektivne realnosti. Za razliku od prostornih relacija koje ne moraju podrazumevati funkcionalne, funkcionalne relacije podrazumevaju i prostornu komponentu.

5.1. Funkcionalno značenje predloga *over* i *above*

Coventry *et al.* (2001) smatraju da se *over* i *under* razlikuju od *above* i *below* po tome što imaju funkcionalno značenje, dok su *above* i *below* predlozi čije je značenje isključivo prostorno. Ovi autori su sprovedi eksperiment u kojem su ispitanici dobili slike ljudi koji nose otvoreni kišobran koji ih, manje ili više, štiti od kiše. Zadatak ispitanika je bio da, na osnovu slike, dopune rečenice adekvatnim predlogom (*over/above* ili *under/below*). Dobijeni rezultati ukazuju na to da je upotreba *above* i *below* uslovljena prostornim relacijama, dok je upotreba *over* i *under* uslovljena funkcionalnošću, odnosno time da li kišobran štiti osobu od kiše koja, primera radi, pada ukoso.

U okviru svoje kognitivnolingvističke teorije principijelne polisemije, Tyler i Evans (2003) definišu osnovno značenje svakog analiziranog predloga pomoću dva elementa. Osnovno značenje je definisano, najpre, *prostornom konfiguracijom* trajektora i orijentira, a zatim i *funkcionalnim elementom* njihovog odnosa.

Prostorni odnos entiteta koje predlog povezuje je apstraktna konceptualna reprezentacija te se njihove fizičke osobnosti, poput veličine, oblika, usmerenosti, ne uzimaju u obzir. Funkcionalni element predstavlja prirodnu posledicu datog odnosa i čovekove interakcije sa svetom. Funkcionalni elementi mogu biti mogućnost interakcije, sadržavanje, putanja i slično.

Kod osnovnog značenja predloga *over*, trajektor se nalazi na vertikalno višoj poziciji od orijentira. Trajektor i orijentir se nalaze u sferi potencijalnog kontakta, dakle nalaze se u relativnoj blizini. Kao funkcionalni element koji proističe iz ovakvog prostornog odnosa, javlja se mogućnost uticaja trajektora na orijentir. To znači da trajektor može potencijalno da se spusti i dođe u direktan kontakt sa orijentirrom. Osnovno značenje ovog oblika se može ilustrovati primerom (Tyler i Evans 2003: 65):

5) The picture is *over* the mantel.

Osnovno značenje predloga *above* je definisano istom prostornom konfiguracijom – trajektor se nalazi na vertikalno višoj poziciji od orijentira. Međutim, funkcionalni element se razlikuje. Oblik *above* ima funkcionalni element nemogućnosti uticaja trajektora na orijentir, to jest njihove relativne udaljenosti iz koje sledi da fizički ne mogu da dođu u kontakt. *Above* označava nepremostivu distancu između trajektora i orijentira (Tyler i Evans 2003: 111). Osnovno značenje ovog oblika autori principijelne polisemije su ilustrovali sledećim primerom (Tyler i Evans 2003: 111):

6) The maid hung the jacket *above* the back of the chair.

S obzirom na to da se entiteti koje povezuje predlog *over* nalaze u relativnoj blizini i potencijalnom kontaktu, pomoću mehanizma iskustvene korelacije, značenje se prenosi na apstraktne relacije. Otuda dolazi do proširenja značenja i izvođenja značenja “moći” ili “kontrole”. S druge strane, približno sinonimni oblik *above* nema funkcionalni element mogućnosti interakcije ili kontakta, te ne dolazi do proširenja značenja u apstraktnoj sferi i formiranja značenja “moći”. Iskustveno nam je poznato da osoba koja ima moć nad nekom drugom mora biti u njenoj relativnoj blizini kako bi se moć ili kontrola ispoljili.

S druge strane, predlogu *above* se može pripisati značenje ‘superiornosti’ koje podrazumeva koncept velike udaljenosti i ima pozitivnu konotaciju (Tyler i Evans 2003). Ovo značenje autori principijelne polisemije ilustruju primerom (2003: 118):

7) Nancy’s intellectual prowess is well *above* the other judges in her district.

Tyler i Evans (2003: 118) smatraju da se primer (7) može parafrazirati izrazom kojim se dodatno ističe udaljenost, to jest superiornost u intelektualnom smislu:

8) Nancy is such a good judge none of the other judges in her district can even touch her.

Funkcionalni element nemogućnosti uticaja trajektora na orijentir, koji se pripisuje obliku *above*, je upravo onaj koji omogućava ovakav tip značenja koje podrazumeva udaljenost i nedodirljivost u metaforičnom smislu.

6. Zaključak

Jedno od mnogobrojnih značenja koje se pripisuje semantički složenom obliku *over* je značenje “moći” ili “kontrole”. Prema jednom tumačenju (Lakoff 1987), ono je izvedeno iz pojmovnih metafora orijentacione prirode pomoću kojih se fizičko iskustvo preslikava na metaforično iskustvo, kao ciljni domen. Kao dve metafore koje su ključne za izvođenje ovog značenja se navode HAVING CONTROL OR FORCE IS UP i CONTROL IS PHYSICAL PROXIMITY.

Prema tumačenju autora principijelne polisemije (Tyler i Evans 2003), ovo značenje se izvodi pomoću mehanizma iskustvene korelacije. Naime, uspostavlja se relacija između iskustava koja se često istovremeno javljaju, a to je, u ovom slučaju, položaj osobe koja je nekoga pobedila, nadjačala u fizičkom sukobu, to jest položaj tela pobjednika u odnosu na pobjedenu osobu. Pobjednik se, uobičajeno, nalazi na fizički višem položaju, ali i u relativnoj blizini onoga ko je izgubio.

Primetno je da Lakoff (1987) kao ključne za izvođenje značenja “moći” ili “kontrole” navodi dva tipa pojmovnih metafora. Jedne se odnose na vertikalno uzdizanje, a druge na fizičku blizinu koja je neophodna kako bi se uspostavila kontrola. U okviru principijelne polisemije (Tyler i Evans 2003), izvođenje ovog značenja se objašnjava drugim mehanizmom. Međutim, evidentno je da se radi o dve iskustvene korelacije koje imaju velikih sličnosti sa pojmovnim metaforama koje navodi Lakoff. Smatramo da je značenje “moći” ili “kontrole” nastalo upravo uspostavljanjem iskustvene korelacije koja je povezana sa vertikalno višim položajem, kao i relativnom blizinom entiteta. Ova dva elementa – viši položaj i relativna blizina, su neodvojivi.

Najbliži sinonim predloga *over* jeste *above*. Ovi predlozi se odnose na isti geometrijski, fizički raspored entiteta koje povezuju, ali se razlike između njih očituju u segmentu funkcionalnog značenja i njegovoj razvijenosti. Definisanje osnovnog značenja ova dva predloga, u skladu sa teorijom principijelne polisemije, razjašnjava ključnu razliku između njih. Oblik *over*, s jedne strane, kao funkcionalni element značenja ima mogućnost uticaja trajektora na orijentir, dok *above*, s druge strane, nema ovaj funkcionalni element. Kod oba navedena oblika, trajektor je na fizički višoj poziciji, ali mogućnost dolaženja u kontakt sa orijentirrom, to jest njihova relativna blizina je prisutna samo kod oblika *over*. Može se zaključiti da je za izvođenje značenja “moći” ili “kontrole” ključna upravo komponenta relativne blizine entiteta u fizičkoj sferi koja se, u sferi metaforičnih značenja, očituje kroz blizinu entiteta koji ima moć ili vrši kontrolu nad nekim drugim.

Literatura

- Bennett, D. (1975). *Spatial and Temporal Uses of English Prepositions: An Essay in Stratificational Semantics*. London: Longman.
- Boers, F. (1996). *Spatial Prepositions and Metaphor: A Cognitive Semantic Journey Along the Up-down and Front-back Dimensions*. Gunter nar Verlag.

- Bugarski, R. (1996). *Predlozi over, under, above, below i beneath u savremenom engleskom jeziku*. Beograd: XX vek: Čigoja štampa.
- Brugman, C. (1981/1988). *The Story of Over: Polysemy, Semantics and the Structure of the Lexicon*. New York: Garland.
- Brugman, C. & Lakoff, G. (1988). Cognitive Topology and Lexical Networks. S. Small, G. Cottrell and M.K. Tannenhaus (eds.). (pp. 477–507). *Lexical Ambiguity Resolution*. San Diego, CA: Morgan Kaufman.
- Cienki, A. (1989). *Spatial Cognition and the Semantics of Prepositions in English, Polish and Russian*. Munich: Verlag Otto Sagner.
- Cooper, G. (1968). *A Semantic Analysis of English Locative Prepositions*. Springfield, Va.: Clearinghouse for Federal Scientific and Technical Information.
- Coventry, K. (1999). Function, geometry and spatial prepositions: three experiments. *Spatial Cognition and Computation*, 1, Netherlands: Kluwer Academic Publishers, 145–154.
- Coventry, K. (2003). Spatial prepositions, spatial templates and semantic versus pragmatic visual representations. *Representing Direction in Language and Space*. E. Van Der Zee & J. Slack (eds.). (pp. 255–267). Oxford University Press.
- Coventry, K., Carmichael, R. & Garrod, S. (1994). Spatial prepositions, object specific function and task requirements. *Journal of Semantics*, 11 (4), 289–311.
- Coventry, K., Prat-Sala M. & Richards, L. (2001). The Interplay between Geometry and Function in the Comprehension of Over, Under, Above and Below. *Journal of Memory and Language*, 44, 376–398.
- Deane, P. (2005). Multimodal spatial representation: on the semantic unity of *over*. *From Perception to Meaning: Image Schemes in Cognitive Linguistics*. Beate Hampe & Joseph E. Grady (eds.). (pp. 235–284). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Dewell, R. (1994). Over again: image-schema transformations in semantic analysis. *Cognitive Linguistics*, 5 (4), 351–380.
- Dirven, R. (1993). Dividing up physical and mental space into conceptual categories by means of English prepositions. *The Semantics of Prepositions: From Mental Processing to Natural Language*. C. Zelinsky-Wibbelt (ed.) (pp. 73–97). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Evans, V. & Tyler, A. (2005). Applying Cognitive Linguistics to Pedagogical Grammar: The English Prepositions of Verticality. *Revista Brasileira de Linguística Aplicada*, 5 (2), 11–42.
- Gärdenfors, P. (2015). The Geometry of Preposition Meanings. *Baltic International Yearbook of Cognition, Logic and Communication*. Vol. 10, 1–33.
- Garrard, P., Perry R. & Hodges, J. (1997). Disorders of semantic memory. *Journal of Neurology, Neurosurgery and Psychiatry*, 62 (5), 431–435.
- Herskovits, A. (1986). *Language and Spatial Cognition: An Interdisciplinary Study of the Prepositions in English*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jackendoff, R. (1983). *Semantics and Cognition*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Johnson, M. (1987). *The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination and Reason*. Chicago: Chicago University Press.
- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire and Dangerous Things: What Categories Reveal About the Mind*. Chicago: University of Chicago Press.

- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980/2003). *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.
- Langacker, R. (1987). *Foundations of Cognitive Grammar: Theoretical Prerequisites*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Leech, G.N. (1969). *Towards a Semantic Description of English*. London: Longman.
- Lindkvist, K.G. (1972). *The Local Sense of the Prepositions Over, Above and Across Studied in the Present-day English*. Stockholm: Almqvist and Wiksell.
- Lindstromberg, S. (2010). *English Prepositions Explained*. Amsterdam: John Benjamins.
- Rasulić, K. (2004). *Jezik i prostorno iskustvo: konceptualizacija vertikalne dimenzije u engleskom i srpskohrvatskom jeziku*. Beograd: Filološki fakultet, Beograd: Čigoja štampa.
- Taylor, J. R. (2003). *Linguistic Categorization*. New York: Oxford University Press.
- Tyler, A. & Evans, V. (2001). Reconsidering prepositional polysemy networks: The case of *over*. *Language*, 77 (4), 724–765.
- Tyler, A. & Evans, V. (2003). *The Semantics of English Prepositions*. Cambridge: Cambridge University Press.

Katarina M. Ivanović

THE CONCEPTUALIZATION OF POWER VIA THE ENGLISH PREPOSITION *OVER*

One of the most semantically complex English prepositions is, undoubtedly, *over*. The polysemy of this preposition is evident in the sphere of physical, as well as metaphorical senses. One of its metaphorical senses is the sense of ‘power’ or ‘control’ which is the subject of this paper. Within this sense, *over* connects two entities, the prominent one having the power or control over the reference entity. This paper represents a review of various mechanisms used to derive the sense of ‘power’, as well as the comparison of the preposition *over* with the nearest synonymous form – the preposition *above*. Within cognitive semantics, the sense of ‘power’ is derived via suitable orientational, conceptual metaphors. Within the principled polysemy theory, the same sense is derived via the principle of experiential correlation. *Over* and *above* are regarded as being nearly synonymous since they refer to the relation of two entities on the vertical axis, with the trajector occupying a vertically higher position. However, their senses, especially from the physical domain, differ to a large extent. It is possible to explain these differences by the different level of the prepositional functional meaning that these prepositions have developed. Functional meaning is frequently attributed to polysemous prepositions, together with the geometrical aspect of meaning. Prepositions *over* and *above* have an identical geometrical aspect of meaning, i.e., they connect two entities physically the same way. The functional aspect of their meaning is significantly different. The highly developed functional meaning of the preposition *over* leads to the possibility of deriving the metaphorical sense of ‘power’, which cannot be attributed to a functionally undeveloped preposition *above*.

ivanovic.katarina84@gmail.com